

Verlegenheid

Ik was nu eenmaal een verlegen meisje. Het bijzijn van menschen, die ik als mijn meerdere beschouwde, bekleemde mij en maakte mij onzeker. Het liefst was ik maar in mijn eigen kringetje.

Toen gebeurde het eens, dat iemand mij ronduit vertelde, dat ik trotsch was. Verwonderd keek ik op. Ik was mij van deze zonde niet bewust en vroeg naar bewijzen. „Welnu,” was het antwoord, „die verlegenheid van je is het bewijs, dat je je angstig voelt voor de persoon, waar je tegenover staat en die angst vloeit voort uit de gedachte, dat hij of zij minder van je zal denken dan je in werkelijkheid bent en dat is het bewijs van je trots.”

Zoo had ik het nooit gezien en ik nam mij voor, mij met alle kracht over mijn verlegenheid heen te zetten, want het is heusch geen pretje als je midden in je gezicht gezegd wordt, dat je trotsch bent.

Het

DOOR RIETAAI

SPAANSCH E SPROTJE

De meesten van ons zullen het laatste boek van den bekenden schrijver J. K. van Eerbeek wel gelezen hebben.

Ik bedoel „Asuncion” dat als ondertitel draagt: „Het Spaansche Sprotje”.

Het is niet, zonder een gevoel van weemoed, dat je dit boek leest. Voortdurend zie je den begaafden schrijver voor je en moet je er aan denken, dat dit vruchtbare leven in de bloei der jaren werd afgesneden.

Eens schreef hij ergens: „Misschien heb ik nog tien jaar voor de boeg, voor de ziekte, die bij mij aan boord is gekomen, mij het behagen in mijn leven afneemt. Ik zal nog veel moeten lijden; maar ten slotte weet ik ook, wat ik wil. Ik wil zien, wat ik van God kan te weten komen. Niet om te weten; maar om de haven uit te graven, waar ik mij bergen kan.....” Wie deze woorden, die in het aangezicht van de dood geschreven zijn, eenmaal las, kan ze niet meer kwijt worden als hij de boeken van Van Eerbeek leest.

Ook niet als hij „Het Spaansche Sprotje” leest.

Ach, men denke niet al te veel aan het: „Sprotje” van Scharten-Antink, het verhaal van het daghitje, dat ons eens zoo ontroerd heeft.

Maar het thema is toch eigenlijk hetzelfde. Aandacht voor het verworpen, deernis en ontferming voor den verloren mensch.

We stuiten wel direct op eenige bezwaren, als we Asuncion lezen. Ook in dit boek herkennen we Van Eerbeek ten voeten uit. Hij schenkt weinig aandacht aan strenge compositie. Er komen fragmenten in voor, waarin hij zich laat gaan en beschouwingen ten beste geeft, die met het verhaal niets hebben uit te staan.

Zijn ontmoeting bijvoorbeeld met de Bijbelcolportrice en hetgeen hij naar aanleiding hiervan zegt, staat volstrekt op zichzelf. Ook is het wel sterk de vraag, of de beschouwingen, die hij hieraan verbindt, onaanvechtbaar zijn. Eenige waardeering voor de vrouw, die te midden van een mondaine, en van God vervreemde wereld, getuigt van de kracht van Christus' Opstanding, mocht toch wel verwacht worden. Maar wie de critische geest van den auteur kent, begrijpt zijn uitval, al geeft hij er geen applaus op. Verder vraagt de lezer zich ook wel eens af of Van Eerbeek wel waarlijk de ziel van het Spaansche Sprotje benaderd heeft. Maar misschien is het zijn bedoeling niet geweest ons die indruk te geven. Hij zegt aan het slot, als hij iets meer van het leven van Asuncion te hooren krijgt: „Lang spraken we samen... Veel van wat me de laatste maanden raadselachtig was voorgekomen begreep ik nu. Ik begreep Asuncion's nerveusheid en vrees.....” Het is jammer, dat alleen de auteur is gaan begrijpen,

maar dat de lezer voor het raadsel blijft staan. Hij krijgt geen inzicht in de ziel van het meisje, zij blijft veelszins een gesloten boek. Asuncion, de naam beteekent „Hemelvaart”, is uit het huis van haar moeder weggelopen. Zij kon het onder de strenge tucht van haar moeder niet uithouden. Ze trekt weg en in een kruidenierswinkel te Port-Mistrel krijgt ze werk, waar ze juist genoeg verdient om een ellendig klein kamertje te huren en geld over te houden voor de kosten van haar kindje, dat in een crèche wordt „verpleegd”. De schrijver voert een Hollandsche schilder op, die in den eersten persoon vertelt van zijn ontmoeting met dit meisje, zijn belangstelling voor haar en hoe hij haar tenslotte weet te bewegen tot haar moeder terug te keeren. Asuncion wordt van de ondergang gered.

Het verhaal boeit, maar Asuncion blijft een vreemde voor ons. Misschien is dit ook niet anders mogelijk. Wie een paar maanden, zeg een half jaar, in het zuiden vertoeft kan niet in staat zijn de ziel van den Zuid-Europeaan te doorgronden. Wie met deze maatstaf het boek meet is dan ook niet eerlijk.

Maar er blijft genoeg over om toch blij te zijn met deze roman. Want Van Eerbeek blijft Van Eerbeek. Zijn vele momentopnamen zijn kostelijk. Hij heeft oog voor de kleine dingen. Als hij vertellen gaat, dat het pension op Zondag een flinke beurt krijgt, omdat de Franschen op Zondag harder werken dan in de week, dan zien we het heele tafereel voor ons. De Franschen, die de Zondag gebruiken om eens hun best te doen en Asuncion, die de gelegenheid te baat neemt om Monsieur Castelle een poets te bakken, die hij niet licht vergeten zal.

En we gunnen Asuncion deze kleine triumpf van harte.

Ook is warm doorvoeld en meesterlijk beschreven de weldadige gewaarwording, die den Hollander ondergaat, als hij in de winter aan de Middellandsche Zee zomerweer geniet. „Het is een ongelooflijk groote weelde, midden in December of Januari dag aan dag naar het strand te kunnen gaan om zich in de zon te laten stoven. Al dat licht... in de winter. Je doet de oogen dicht... de gloed, die je aan de hemel doet denken... die er eigenlijk niet moest zijn — en die er toch is... De warmte, die door je kleeren heen sluipt en de huid zoekt...”

Je geniet er van mee als je het leest.

Dat is Van Eerbeek op z'n best.

En dan zijn dialogen...

Die zijn onverbetelijk. Psychologisch zijn de gesprekken in zijn boek, trouwens in al zijn boeken, fijn en diep, geen woord te veel en steeds het juiste woord op de juiste plaats, typeerend voor de personen, die hij opvoert.

Asuncion moeten wij allen lezen.

Er is over geklaagd dat aan dit boek niet de aandacht is geschonken door de kritiek, die het verdient. Ik kan dat begrijpen.

Als roman staan zijn vorige boeken op hooger plan. „Strooschippers” en „Beumer & Co.”, zijn sterker dan „Asuncion”. Ze leven meer, zijn meer van binnenuit geschreven, we begrijpen er ook meer van, omdat ze in eigen milieu opgebouwd zijn. Het Spaansche Sprotje blijft ons een vreemde, zooals al de menschen van de Midi, die Van Eerbeek opvoert, vreemden voor ons blijven. Het boek lijkt ons vluchtiger, minder bezonnen geschreven dan zijn Hollandsche romans.

Maar misschien is ook waar dat we in „Asuncion”, beter dan in eenig ander werk van den schrijver, Van Eerbeek leeren kennen. Den schrijver zien wij wel in dit boek. En al mag dit in elk ander boek wellicht onvergeeflijk zijn, in „Asuncion” zijn wij er dankbaar voor. In dit boek gaan wij met Van Eerbeek op reis. Hij is een aangenaam causeur, let op alles en wijst het ons aan en in intieme oogenblikken gunt hij ons een blik in eigen zieleleven. Hij is in een kerk met ongeveer veertig menschen... „Ik keek rond. Een vrouw van misschien veertig, vijftig jaar trad binnen en liep naar de kapel van Jezus. Ze kuste Zijn voeten. Ik kan niet zeggen, dat ze geëxalteerd of sentimenteel was. Het gebaar was zuiver en het ontroerde me. Ik had zelf zoo bedachtzaam de voeten van Christus willen beroeren.....” Dat is Van Eerbeek.

En daarom zijn we dankbaar voor dit boek.